

คู่มือว่าด้วยรายการที่ต้องตรวจสอบตามอนุสัญญาระหว่าง
ประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหาย
สาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006

2557

สารบัญ

<u>บทนำ.....</u>	<u>4</u>
<u>ข้อมูลพื้นฐาน.....</u>	<u>6</u>
<u>รายการที่ต้องตรวจสอบ.....</u>	<u>8</u>
<u>ห้ามการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (ข้อ 1).....</u>	<u>9</u>
<u>ข้อควรตระหนักถึงการหายสาบสูญโดยถูกบังคับอันเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา (ข้อ 2 – 8).....</u>	<u>9</u>
<u>เขตอำนาจรัฐ (ข้อ 9 – 11).....</u>	<u>13</u>
<u>การสืบสวนสอบสวนข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (ข้อ 12).....</u>	<u>14</u>
<u>การหายสาบสูญโดยถูกบังคับอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (ข้อ 13 – 15).....</u>	<u>15</u>
<u>หลักการไม่ผลักดันไปเผชิญอันตราย (Non-Refoulement) (ข้อ 16).....</u>	<u>16</u>
<u>มาตรการคุ้มครองทางกฎหมายแก่ผู้ถูกควบคุมตัว (ข้อ 17 – 23).....</u>	<u>16</u>
<u>สิทธิได้รับการชดเชยเยียวยา (ข้อ 24).....</u>	<u>17</u>
<u>อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ.....</u>	<u>19</u>

ผู้เขียน: Kalpalata Dutta

Kalpalata Dutta เป็นผู้อำนวยการสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งเอเชีย มีหน้าที่ออกแบบโครงการให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน จัดทำสื่อช่วยในการสอนและประสานงานวิจัยของทางสถาบัน เธอเรียนจบระดับพันปริญญาตรีในปี 2547 จาก Central European University กรุงบูดาเปสต์ ในระดับปริญญาโทด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชน ในปัจจุบันอยู่ระหว่างทำปริญญาเอกที่สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา (สสมส.) มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้แปล: กัญญรัตน์ วิภาตะวัต

คำสงวนสิทธิ์

บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ มิได้สะท้อนความคิดเห็นของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ คณะกรรมการบริหารองค์กรต่างๆ หรือประเทศสมาชิกต่างๆ ของสหประชาชาติ ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนและจัดพิมพ์ขึ้นโดยอิสระภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการ: การปฏิรูปกฎหมายเพื่อเสริมสร้างพลังสังคมด้านสิทธิมนุษยชน (Law Reform and Legal Empowerment for Advancement of Human Rights-based Society) โดยความร่วมมือของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

บทนำ

คู่มือว่าด้วยอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: CED) ได้ถูกจัดทำขึ้นภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและสำนักงานพัฒนาโครงการแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทยเพื่อเสริมความรู้ให้แก่บุคลากรและเป็นเครื่องมือพัฒนาศักยภาพองค์กรของสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนแล้วหลายฉบับ ซึ่งได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Covenant on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: ICERD) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention of the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture: CAT) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของพลเมืองระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances: CED) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้ลงนามแต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน

กฎหมายระหว่างประเทศของไทยเป็นระบบทวินิยม (dualist system) ซึ่งไม่มีผลบังคับใช้โดยตรง ต้องมีการอนุวัติการเป็นกฎหมายภายในเสียก่อนจึงจะมีผลบังคับในชั้นศาลได้ ดังนั้นรัฐจึงมีพันธกรณีในการทบทวนกฎหมายภายในที่มีอยู่ และปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายหรือบัญญัติขึ้นใหม่ เพื่อให้กฎหมายภายในสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สากลยอมรับ

คู่มือฉบับนี้ได้รับรายการที่ต้องตรวจสอบตามข้อบทต่างๆ ของอนุสัญญาคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการสูญหายโดยถูกบังคับ ซึ่งบุคลากรของสำนักงานสามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อประเมินหรือทบทวนกฎหมาย กฎ และนโยบายต่างๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับอนุสัญญารายการที่ต้องตรวจสอบนี้ครอบคลุมถึงความเห็นทั่วไป (general comments) อันเป็นกลไกของอนุสัญญา รายงานของผู้รายงานพิเศษ (special rapporteurs) หลักการและมาตรฐานสากลของ

สหประชาชาติ และข้อเสนอแนะที่มาจากกลไกของสหประชาชาติโดยการทบทวนรายงานที่ประเทศไทยยื่นเสนอ

คู่มือตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญ โดยถูกบังคับ เป็นส่วนหนึ่งของชุดคู่มือเกี่ยวกับตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนว่าด้วย กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (ICERD) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (CRPD)

ข้อมูลพื้นฐาน

ในปี 2544 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้ขอให้ผู้เชี่ยวชาญอิสระศึกษาทบทวนเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับหรือโดยไม่สมัครใจที่มีอยู่ตามกรอบกฎหมายอาญาระหว่างประเทศและสิทธิมนุษยชน และชี้ช่องว่างทางกฎหมายเพื่อให้เกิดความคุ้มครองที่ครบถ้วน¹ ในรายงานฉบับดังกล่าว ผู้เชี่ยวชาญอิสระได้ให้ข้อสรุปว่า สิทธิที่จะไม่หายสาบสูญโดยถูกบังคับนี้ ยังไม่ได้ถูกจัดทำขึ้นให้ปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาสากลใดๆ อีกทั้งยังมีช่องว่างอยู่มากเกี่ยวกับการมีมาตรการในการป้องกันและการชดเชยเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพให้กับบรรดาเหยื่อ ซึ่งช่องว่างในกรอบกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวนี้ ทำให้มีเหตุผลเพียงพอในการจัดทำสนธิสัญญาขึ้นใหม่

หลักการพื้นฐานของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ มีดังนี้

1. นียามการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

บทนิยามการหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้กำหนดไว้ในข้อ 2 ของอนุสัญญา และในข้อ 1 ได้ยืนยันถึงสิทธิของบุคคลทุกคนที่จะไม่หายสาบสูญโดยถูกบังคับ และยืนยันต่อไปว่า สิทธิดังกล่าวนี้ไม่อาจถูกงดเว้นการปฏิบัติตามพันธกรณีได้ (non-derogable) และไม่มีกรณีพิเศษใดๆ ทั้งสิ้น (เช่น ภาวะสงคราม หรือการคุกคามว่าจะเกิดภัยสงคราม หรือการขาดเสถียรภาพทางการเมือง หรือภาวะฉุกเฉินสาธารณะใดๆ) ที่จะหยิบยกมาเป็นข้ออ้างต่อการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

2. ข้อควรตระหนักถึงการหายสาบสูญโดยถูกบังคับในฐานะอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ

ข้อ 5 ของอนุสัญญายืนยันว่า การหายสาบสูญโดยถูกบังคับ หากมีการปฏิบัติอย่างกว้างขวางหรืออย่างเป็นระบบแล้ว ย่อมถือเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (crime against humanity)

3. ข้อควรตระหนักถึงการหายสาบสูญโดยถูกบังคับอันเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา

อนุสัญญากำหนดให้รัฐมีพันธกรณีในการรับรองให้การหายสาบสูญโดยถูกบังคับเป็นความผิดฐานหนึ่งตามกฎหมายอาญา และสามารถลงโทษได้จริง โดยมีบทลงโทษที่เหมาะสมซึ่งต้องคำนึงด้วยว่า การหายสาบสูญโดยถูกบังคับเป็นเรื่องที่ต้องเอาจริงเอาจังเป็นอย่างยิ่ง

1 โปรดดู E/CN.4/2002/71

4. มาตรการป้องกันการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

กล่าวสำหรับมาตรการเพื่อป้องกันการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ อนุสัญญาได้เน้นย้ำถึงพันธกรณีของรัฐในการห้ามการควบคุมตัวโดยไม่เปิดเผย (secret detention) และการรับประกันมาตรฐานขั้นต่ำทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการลิดรอนเสรีภาพ

5. เขตอำนาจรัฐสากลเหนือการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (Universal Jurisdiction)

อนุสัญญา ในข้อที่ 11 ได้วางหลักการไว้ว่า เมื่อผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดที่เกี่ยวกับการหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้ปรากฏตัวในอาณาบริเวณใดในเขตอำนาจรัฐนั้น และหากรัฐดังกล่าวไม่ดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ได้ส่งมอบบุคคลดังกล่าวไปยังรัฐอื่นตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่มีผลผูกพัน หรือไม่ได้ส่งมอบบุคคลดังกล่าวไปยังศาลอาญาระหว่างประเทศซึ่งมีเขตอำนาจที่รัฐนั้นยอมรับ เช่นนี้แล้ว รัฐจะต้องดำเนินการต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้มีเขตอำนาจเหนือความผิดดังกล่าว และดำเนินคดีต่อผู้ถูกกล่าวหา

6. นิยามเหยื่อและสิทธิได้รับการชดเชยเยียวยา

ข้อ 24 ของอนุสัญญาได้กำหนดนิยามของเหยื่อไว้อย่างกว้างเพื่อความครอบคลุม นิยามดังกล่าวไม่ได้จำกัดเฉพาะบุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับเพียงอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงผู้ใดก็ตามที่ได้รับความทุกข์ทรมานอันเป็นผลโดยตรงจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ เช่น สมาชิกในครอบครัว เป็นต้น

ข้อ 24 ยังได้กำหนดถึง สิทธิที่จะได้รับรู้ความจริงที่เกี่ยวข้องเนื่องกับพฤติการณ์ของการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ความคืบหน้าและผลของการสืบสวนสอบสวน รวมทั้งชะตากรรมของผู้หายสาบสูญ

ข้อ 24 ยังได้กำหนดต่อไปอีกถึง สิทธิที่จะได้รับการชดเชยเยียวยา ซึ่งครอบคลุมความเสียหายทั้งที่เป็นรูปธรรมและทางศีลธรรม ตลอดจนการทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม การบำบัดฟื้นฟู การทำให้พึงพอใจ และการรับประกันว่าจะไม่เกิดขึ้นซ้ำสอง ข้อบทดังกล่าวนี้ยังได้กำหนดให้รัฐมีพันธกรณีที่จะดำเนินการอย่างเหมาะสมเป็นขั้นตอนในเรื่องที่เกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของผู้ที่หายสาบสูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นว่าด้วย สวัสดิการสังคม การเงิน กฎหมายครอบครัว และสิทธิในทรัพย์สิน

รายการที่ต้องตรวจสอบ

รายการที่ต้องตรวจสอบจะมีการนำเสนอไปตามข้อบทต่างๆ ของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ แต่ละรายการจะเริ่มต้นด้วยหัวข้อหลัก และข้อบทที่นำมาอ้างอิง ดังตัวอย่าง

- นิยามการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (หัวข้อหลัก)
- ข้อ 1 ของอนุสัญญา

ในปี 2557 คณะกรรมการต่อต้านการทรมานได้พิจารณาบททวนรายงานการปฏิบัติตามพันธกรณีฉบับแรกของประเทศไทยตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน² ซึ่งในคู่มือนี้จะนำเสนอข้อความบางส่วนที่มาจากข้อสังเกตเชิงสรุป (Concluding Observations) ของคณะกรรมการต่อต้านการทรมานซึ่งเป็นข้อห่วงใยที่สำคัญ ในประเด็นว่าด้วยการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

ในคู่มือนี้จะชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะสำคัญหรือองค์ประกอบหลักของแต่ละข้อบท และตั้งเป็นประเด็นคำถามในรูปแบบของใช่/ไม่ใช่ เพื่อเป็นเครื่องมือชี้วัดแก่ผู้อ่านในการประเมินว่ากฎหมายของไทยนั้นสอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ในแถวที่มีหัวข้อ "ข้อสังเกต" จะประกอบด้วยคำอธิบาย อ้างอิงและประเด็นขบคิด เพื่อให้ผู้อ่านได้มีโอกาสทบทวนมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นในระบบกฎหมายภายในประเทศ

คำตอบว่า "ไม่" ในแต่ละประเด็นคำถามชี้วัดนั้นจะชี้ให้เห็นถึงช่องว่างทางกฎหมายภายในประเทศที่ยังไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ซึ่งในกรณีนี้ ผู้อ่านจะมีโอกาสได้ทบทวนช่องว่างทางกฎหมายดังกล่าว เพื่อระบุสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางในการอุดช่องว่างในกรอบกฎหมายภายใน รวมทั้งแสวงหาแนวปฏิบัติที่ดีที่สามารถอุดช่องว่างทางกฎหมายเหล่านั้นได้

2 รัฐภาคีสมาชิกมีพันธกรณีที่จะต้องยื่นรายงานการปฏิบัติตามพันธกรณีตามรอบการรายงาน เพื่อแสดงถึงสิทธิต่างๆ ที่ได้มีการบังคับรับรองในรัฐนั้นๆ โดยกลไกของอนุสัญญาจะมีการพิจารณาบททวนรายงานแต่ละฉบับและแสดงข้อห่วงใยและข้อเสนอแนะต่อรัฐภาคีในรูปแบบของ "ข้อสังเกตเชิงสรุป" (Concluding Observations) หรือ "สรุปข้อเสนอแนะ" (Concluding Comments)

ห้ามการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (ข้อ 1)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
1.	รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลทุกคนที่จะไม่หายสาบสูญโดยถูกบังคับไว้หรือไม่			
2.	รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้หรือไม่ว่า รัฐไม่อาจเว้นสิทธิของบุคคลที่จะไม่หายสาบสูญโดยถูกบังคับได้ และไม่อาจมีพฤติการณ์ใดที่อาจหิบบกขึ้นอ้างเพื่อเป็นเหตุผลของการหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้			

ข้อควรตระหนักถึงการหายสาบสูญโดยถูกบังคับอันเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา (ข้อ 2 – 8)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
1.	รัฐธรรมนูญ/กฎหมาย ได้บัญญัตินิยามของการหายสาบสูญโดยถูกบังคับที่สอดคล้องกับข้อ 2 ของอนุสัญญาไว้หรือไม่ นิยามดังกล่าวมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้หรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> • การลิดรอนเสรีภาพของบุคคลอันขัดต่อความประสงค์ของบุคคลนั้นเอง • ความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ด้วยการยินยอมหรือการรู้เห็นเป็นใจ • การปฏิเสธความรู้ถึงการกระทำนั้นหรือปฏิเสธที่จะเปิดเผยชะตากรรมหรือที่อยู่ของบุคคลนั้น 			การกระทำให้หายสาบสูญโดยถูกบังคับนั้นควรได้รับการกำหนดนิยามไว้เฉพาะในลักษณะที่แยกออกมาจากความผิดที่เกี่ยวข้องกัน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการลักพาตัว หรือการเรียกค่าไถ่

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
2.	กฎหมายได้บัญญัติให้ "การหายสาบสูญโดย ถูกบังคับ" ตามข้อ 2 ของอนุสัญญาเป็นความ ผิดอาญาฐานหนึ่งเฉพาะหรือไม่			
3.	กฎหมายอาญาได้บัญญัติรับรองไว้หรือไม่ว่า การหายสาบสูญโดยถูกบังคับที่กระทำอย่าง กว้างขวางหรือที่เป็นระบบถือเป็น อาชญากรรมต่อมนุษยชาติซึ่งเป็นผลของ การกระทำที่กำหนดไว้ตามกฎหมายระหว่าง ประเทศ			
4.	<p>กฎหมายอาญาได้อธิบายองค์ประกอบของ "ความเกี่ยวข้องกับผู้เจ้าหน้าที่ของรัฐ" ไว้ในบท นิยามการหายสาบสูญโดยถูกบังคับตามที่ กำหนดในข้อ 2 ของอนุสัญญาหรือไม่</p> <p>องค์ประกอบของ "ความเกี่ยวข้องกับผู้ เจ้าหน้าที่ของรัฐ" หมายรวมถึงกรณีดังต่อไปนี้ด้วยหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • บุคคลใดก็ตามที่กระทำความผิด ที่สั่ง การ ชักจูงหรือโน้มน้าวให้กระทำ ความผิด ที่พยายามกระทำความผิด ให้ถือว่าสมรู้ร่วมคิดหรือมีส่วนร่วมใน การหายสาบสูญโดยถูกบังคับ และ • ผู้บังคับบัญชาที่รับทราบหรือเจตนาที่ จะละเลยข้อมูลซึ่งระบุว่า มีผู้ได้ บังคับบัญชาที่อยู่ในบังคับและใน ความควบคุมอย่างเป็นผลนั้น ได้ กระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคล หายสาบสูญโดยถูกบังคับ และ • ผู้บังคับบัญชาซึ่ง "มีหน้าที่รับผิดชอบ 			

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
	<p>ที่เป็นผล" และ "มีอำนาจควบคุมเหนือ" กิจกรรมทั้งปวงซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิดฐานกระทำใ้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ และ</p> <ul style="list-style-type: none"> ผู้บังคับบัญชาซึ่งละเลยไม่ดำเนินการทั้งหมดที่จำเป็นและเหมาะสมในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน เพื่อป้องกันหรือยับยั้งการกระทำใ้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ หรือเสนอเรื่องดังกล่าวไปยังเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดี 			
5.	<p>กฎหมายได้บัญญัติให้มีหลักการที่ว่า คำสั่งหรือการสั่งการจากอำนาจรัฐใดก็ตามที่ทางพลเรือน หรือทางการทหาร หรืออื่นๆ นั้น ไม่อาจหยิบยกเป็นข้ออ้างที่สมเหตุสมผลกับการหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้ ดังนี้ไว้หรือไม่</p>			
6.	<p>กฎหมายอาญาได้บัญญัติอัตราโทษที่เหมาะสมกับฐานความผิดหรือไม่</p> <p>ในการนี้ กฎหมายได้บัญญัติถึงกรณีดังต่อไปนี้ไว้หรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> เหตุบรรเทาโทษแก่ผู้ที่มีส่วนกับการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ในกรณีที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำตัวเหยื่อกลับคืนมาโดยยังมีชีวิตอยู่ หรือสมัครใจให้ข้อมูลที่ช่วยคลี่คลายคดีการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ เหตุเพิ่มโทษ ซึ่งได้แก่ในกรณีที่บุคคลที่หายสาบสูญนั้นเสียชีวิต หรือกรณี 			

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
	บุคคลที่หายสาบสูญโดยถูกบังคับเป็นสตรีมีครรภ์ ผู้เยาว์ ผู้พิการ หรือผู้ที่อ่อนแอพิเศษอื่น ๆ ³			
7.	<p>ระบบกฎหมายภายในได้กำหนดให้มีอายุความสำหรับความผิดฐานทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับไว้เป็นกรณีพิเศษหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติให้ช่วงเวลาของอายุความนั้นยาวเพียงพอและเหมาะสมกับความร้ายแรงอย่างยิ่งของความผิดฐานดังกล่าวหรือไม่ • กฎหมายอายุความดังกล่าวได้คำนึงถึงลักษณะฐานความผิดที่เป็นความผิดต่อเนื่องไว้ด้วยหรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> ✓ ได้มีการบัญญัติไว้หรือไม่ว่าอายุความให้เริ่มนับต่อเมื่อการกระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหายโดยถูกบังคับนั้นยุติลง 			<p>เจตนากรณีตามข้อ 8 ของอนุสัญญาคือ การป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดได้ประโยชน์จากอายุความ</p> <p>คณะทำงานด้านการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (Working Group on Enforced Disappearances) ได้ชี้แจงว่า การหายสาบสูญโดยถูกบังคับนั้นถือเป็นความผิดต่อเนื่องตราบเท่าที่ผู้กระทำความผิดยังคงปกปิดชะตากรรมและที่อยู่ของผู้หายสาบสูญ และข้อความจริงดังกล่าวยังไม่ได้รับการคลี่คลายให้เกิดความกระจ่าง⁴</p>

3 เหตุเพิ่มโทษต่าง ๆ นี้มีความคล้ายคลึงกับหน้าที่ที่จะต้องเพิ่มความพยายามในการปกป้องคุ้มครองสิทธิในชีวิตของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวดังมีประเด็นอภิปรายตามข้อบทที่ 6 ของชุดคู่มือรายการตรวจสอบว่าด้วยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

4 โปรดดูความเห็นทั่วไปว่าด้วยการหายสาบสูญโดยถูกบังคับอันเป็นความผิดต่อเนื่อง (A/HRC/16/48)

เขตอำนาจรัฐ (ข้อ 9 – 11)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
1.	<p>กฎหมายได้บัญญัติให้รัฐมีเขตอำนาจเหนือความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับในกรณีดังต่อไปนี้หรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • ในกรณีที่ความผิดดังกล่าวได้กระทำลงในอาณาเขตใดที่อยู่ในเขตอำนาจรัฐนั้น หรือบนเรือหรืออากาศยานซึ่งได้จดทะเบียนไว้กับรัฐนั้น • ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นสัญชาติหนึ่งสัญชาติใดที่เป็นของรัฐนั้น • ในกรณีที่ผู้หายสาบสูญมีสัญชาติหนึ่งสัญชาติใดที่เป็นของรัฐนั้น 			
2.	<p>ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับปรากฏตัวในเขตอำนาจรัฐ โดยมีได้ถือสัญชาติของรัฐนั้น ได้มีการออกกฎหมายรองรับในกรณีดังต่อไปนี้ไว้ด้วยหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • การควบคุมตัวบุคคลดังกล่าว และ • การส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือการส่งมอบบุคคลดังกล่าว • การเริ่มดำเนินคดีอาญาแก่บุคคลดังกล่าว 			

การสืบสวนสอบสวนข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการหายสาบสูญโดยถูก บังคับ (ข้อ 12)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
1.	กฎหมายได้บัญญัติให้มีกลไกในการที่บุคคลจะร้องเรียนเกี่ยวกับการหายสาบสูญโดยถูกบังคับไว้หรือไม่			
2.	<p>กฎหมายได้บัญญัติให้มีกลไกอิสระที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการสืบสวนสอบสวนอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพถึงข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการหายสาบสูญโดยถูกบังคับไว้หรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • กลไกดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่เริ่มการสืบสวนสอบสวนเองได้หรือไม่ ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ โดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องเรียนที่แจ้งชัด 			เจ้าพนักงานสืบสวนสอบสวนควรเป็นอิสระจากผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด และเป็นอิสระจากองค์กรของผู้กระทำความผิด
3.	<p>กฎหมายได้บัญญัติให้หน่วยสืบสวนสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลทั้งปวงที่จำเป็นต่อการสอบสวนหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> • หน่วยสืบสวนสอบสวนมีอำนาจเข้าถึงเอกสารและข้อมูลอื่นเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหรือไม่ • หน่วยสืบสวนสอบสวนมีอำนาจเข้าถึงสถานที่ควบคุมตัว หรือสถานที่อื่นใดเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นที่พำนักของบุคคลที่หายสาบสูญโดยถูกบังคับ 			

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
4.	<p>กฎหมายได้บัญญัติไว้หรือไม่ว่า ให้บุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ต้องถูกย้ายออกจากตำแหน่งที่อาจควบคุมหรือมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมเหนือข้อร้องเรียนพยานหรือครอบครัวของพยาน ตลอดทั้งผู้ที่ทำการสืบสวนสอบสวน</p> <ul style="list-style-type: none"> กฎหมายได้บัญญัติมาตรการคุ้มครองที่เพียงพอเหมาะสมแก่ผู้ร้องเรียนพยาน ญาติของผู้หายสาบสูญ หรือทนายความต่อสู้อคดี หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวน ให้ปลอดภัยจากการแก้แค้นหรือการข่มขู่หรือคุกคามจากบุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ไว้หรือไม่ 			

การหายสาบสูญโดยถูกบังคับอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (ข้อ 13 – 15)

คุณลักษณะสำคัญ

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
1.	<p>กฎหมายว่าด้วยการหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้วางหลักการให้ความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับถือเป็นความผิดฐานหนึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนที่รัฐทำความตกลงไว้หรือไม่</p>			

หลักการไม่ผลักดันไปเผชิญอันตราย (Non-Refoulement) (ข้อ 16)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
1.	ในกฎหมาย มีบทบัญญัติที่ห้ามรัฐขับไล่หรือส่งกลับบุคคลหนึ่งบุคคลใดไปยังรัฐอื่น หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นจะตกอยู่ในอันตรายหรือตกเป็นผู้หายสาบสูญโดยถูกบังคับ ไว้หรือไม่			"รัฐอื่น" หมายถึงรัฐซึ่งปัจเจกบุคคลอาจถูกขับไล่ออกไปส่งตัวกลับ หรือส่งผู้ร้ายข้ามแดน และยังสามารถรวมถึงรัฐที่ปัจเจกบุคคลนั้นอาจต้องถูกขับไล่ ส่งตัวกลับ หรือส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่ออีกครั้งหนึ่ง
2.	รัฐได้ให้การภาคยานุวัติต่อ <ul style="list-style-type: none"> อนุสัญญา ค.ศ. 1951 ว่าด้วยสถานะผู้ลี้ภัยแล้วหรือไม่ พิธีสาร ค.ศ. 1967 ว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัยแล้วหรือไม่ 			

มาตรการคุ้มครองทางกฎหมายแก่ผู้ถูกควบคุมตัว (ข้อ 17 – 23)

คณะทำงานด้านการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (Working Group on Enforced Disappearances) ระบุว่า ความผิดฐานกระทำให้หายสาบสูญโดยถูกบังคับนั้นอาจเริ่มขึ้นเมื่อมีการจับกุม การควบคุมตัว หรือมีการลักพาตัวที่ขัดต่อความมุ่งประสงค์ของบุคคลนั้น ซึ่งหมายความว่า การหายสาบสูญโดยถูกบังคับนั้นอาจเริ่มต้นจากการจับกุมหรือควบคุมตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือโดยชอบด้วยกฎหมายก็ได้ ดังนั้น การป้องกันไม่ให้เกิดการหายสาบสูญโดยถูกบังคับที่มีประสิทธิผลจะต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกที่มีการกระทำอันเป็นการลิดรอนเสรีภาพ⁵

5 โปรดดู ความเห็นทั่วไปว่าด้วยนิยามการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (A/HRC/7/2)

ผู้อ่านควรทำความเข้าใจรายการที่ต้องตรวจสอบในคู่มือว่าด้วยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

สิทธิได้รับการชดเชยเยียวยา (ข้อ 24)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
1.	<p>กฎหมายได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ดังต่อไปนี้หรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> สืบสวนสอบสวนกรณีการหายสาบสูญโดยถูกบังคับอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะรับทราบชะตากรรมและที่อยู่ของผู้หายสาบสูญหรือไม่ ผลการสืบสวนสอบสวนได้ถูกชี้แจงไปยังผู้มีส่วนได้เสีย หรือไม่ เอื้ออำนวยให้สามารถเข้าถึงเอกสารสำคัญต่างๆ อย่างเต็มรูปแบบ หรือไม่ ให้ความคุ้มครองอย่างเต็มรูปแบบแก่พยาน ญาติ ผู้พิพากษา และบุคคลอื่นๆ ที่มีส่วนร่วมในการสืบสวนสอบสวนหรือไม่ 			
2.	<p>รัฐธรรมนูญ / กฎหมายได้รับรองสิทธิของเหยื่อของการหายสาบสูญโดยถูกบังคับที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างเพียงพอและเหมาะสมหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> สิทธิได้รับการชดเชยเยียวยาดังกล่าวมีผลบังคับได้จริงหรือไม่ ความเข้าใจเกี่ยวกับการชดเชยเยียวยาในกฎหมายครอบคลุมถึงกรณีดังนี้หรือไม่ ความเสียหายที่เป็นรูปธรรมและทางศีลธรรม และ <ul style="list-style-type: none"> ○ การทำให้ฟื้นคืนสู่สภาพเดิม ○ การบำบัดฟื้นฟู 			

6 โปรดทบทวน ความเห็นทั่วไปที่ 3 ของคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (General Comment 3 issued by Committee Against Torture) และ สิทธิได้รับการชดเชยเยียวยา ในชุดคู่มือรายการตรวจสอบว่าด้วยอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT)

	รายการที่ต้องตรวจสอบ	ใช่	ไม่ใช่	ข้อสังเกต
	○ การทำให้พึงพอใจ ซึ่งรวมทั้งการ กู้คืนศักดิ์ศรีและชื่อเสียง			
3.	กฎหมายได้บัญญัติให้เหยื่อหมายรวมถึงบุคคลที่ได้ รับความทุกข์ทรมานที่เป็นผลโดยตรงจากการหาย สาบสูญโดยถูกบังคับด้วยหรือไม่			

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

บทที่ 1

ข้อ 1

1. บุคคลจะถูกกระทำให้หายสาบสูญโดยถูกบังคับไม่ได้
2. ไม่มีพฤติการณ์พิเศษใด ไม่ว่าจะเป็นสภาวะสงคราม หรือสภาพคุกคามที่จะเกิดจากสงคราม การขาดเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ หรือสภาวะฉุกเฉินสาธารณะอื่นใดที่ยกขึ้นมาเป็นข้ออ้างที่มีเหตุผลสำหรับการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้

ข้อ 2

เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้ คำว่า “การหายสาบสูญโดยถูกบังคับ” หมายถึง การจับกุม กักขัง ลักพาตัว หรือการกระทำในรูปแบบใดๆ ก็ตาม ที่เป็นการลิดรอนเสรีภาพโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งดำเนินการโดยได้รับการอนุญาต การสนับสนุน หรือการยอมรับโดยปริยายของรัฐ ตามมาด้วยการปฏิเสธที่จะยอมรับว่าได้มีการลิดรอนเสรีภาพ หรือการปกปิดชะตากรรมหรือที่อยู่ของบุคคลที่หายสาบสูญ ซึ่งส่งผลให้บุคคลดังกล่าวตกอยู่ภายนอกการคุ้มครองของกฎหมาย

ข้อ 3

รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อสอบสวนการกระทำที่นิยามไว้ในข้อ 2 ซึ่งดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต การสนับสนุนหรือการยอมรับโดยปริยายจากรัฐ และนำตัวผู้ที่ต้องรับผิดชอบมาดำเนินคดี

ข้อ 4

รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อประกันว่าการหายสาบสูญโดยถูกบังคับเป็นฐานความผิดภายใต้กฎหมายอาญาของตน

ข้อ 5

การกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับซึ่งดำเนินการอย่างกว้างขวางหรือเป็นระบบถือเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ตามที่นิยามภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้บังคับ และจะต้องนำมาซึ่งผลลัพธ์ตามที่กำหนดภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้บังคับดังกล่าว

ข้อ 6

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่ออย่างน้อยที่สุดให้บุคคลต่อไปนี้มีคามผิดทางอาญา

(ก) บุคคลใดก็ตามที่กระทำ สั่งการ ชักจูง หรือโน้มน้าวให้กระทำการ พยายามที่จะกระทำการดังกล่าว เป็นผู้สมรู้ร่วมคิดหรือมีส่วนร่วมในการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

(ข) ผู้บังคับบัญชาซึ่ง

(1) ทราบหรือเจตนาละเลยข้อมูลซึ่งระบุอย่างชัดเจนว่า ผู้ใต้บังคับบัญชาภายใต้อำนาจและการควบคุมที่มีผลของตน ได้กระทำหรือจะกระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

(2) มีอำนาจความรับผิดชอบและการควบคุมอย่างมีผลเหนือกิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

(3) ไม่ได้ดำเนินมาตรการต่างๆ ทั้งหมดที่จำเป็นและเหมาะสมภายใต้อำนาจของตนเพื่อป้องกันหรือระงับการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับหรือเสนอเรื่องต่อเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเพื่อดำเนินการสอบสวนและดำเนินคดี

(ค) วรรค (ข) ข้างต้นไม่มีผลกระทบต่อมาตรฐานความรับผิดชอบที่สูงกว่าซึ่งใช้บังคับต่อผู้บังคับบัญชาทางทหารหรือบุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่เสมือนเป็นผู้บังคับบัญชาทางทหาร ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

2. คำสั่งหรือการสั่งการจากผู้มีอำนาจสาธารณะ พลเรือนหรือทางทหารหรืออื่นๆ ไม่สามารถยกขึ้นเป็นข้ออ้างที่มีเหตุผลสำหรับความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้

ข้อ 7

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องกำหนดให้การกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับเป็นความผิดที่ลงโทษได้โดยมีบทลงโทษที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความร้ายแรงอย่างยิ่งของความผิดดังกล่าว

2. รัฐภาคีแต่ละรัฐอาจกำหนด

(ก) เหตุบรรเทาโทษ โดยเฉพาะสำหรับบุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ แต่ได้มีส่วนช่วยให้ค้นพบบุคคลที่หายสาบสูญโดยยังมีชีวิตอยู่ หรือทำให้สามารถคลี่คลายคดีการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ หรือชี้ตัวผู้กระทำผิด

(ข) เหตุที่ทำให้โทษหนักขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่บุคคลที่หายสาบสูญเสียชีวิต หรือการกระทำให้สตรีมีครรภ์ ผู้เยาว์ ผู้พิการ หรือบุคคลที่อ่อนแอเป็นพิเศษอื่นๆ หายสาบสูญโดยถูกบังคับ ทั้งนี้ ไม่มีผลกระทบต่อวิธีพิจารณาความทางอาญาอื่นๆ

ข้อ 8

ภายใต้บังคับของข้อ 5

1. รัฐภาคีที่ใช้อายุความเกี่ยวกับการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ จะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อประกันว่าอายุความในกระบวนการทางอาญา
 - (ก) มีระยะเวลายาวเพียงพอและเหมาะสมกับความร้ายแรงของความผิด
 - (ข) เริ่มนับอายุความเมื่อการกระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับยุติ โดยคำนึงถึงลักษณะต่อเนื่องของความผิดดังกล่าว
2. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องประกันสิทธิของเหยื่อจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับที่จะได้รับการเยียวยาที่มีประสิทธิผลในระหว่างอายุความ

ข้อ 9

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้ตนมีเขตอำนาจเหนือความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ
 - (ก) เมื่อความผิดได้กระทำในอาณาเขตใดภายใต้เขตอำนาจของรัฐดังกล่าว หรือบนเรือหรืออากาศยานที่จดทะเบียนในรัฐนั้น
 - (ข) เมื่อผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเป็นคนชาติของรัฐนั้น
 - (ค) เมื่อผู้หายสาบสูญเป็นคนชาติของรัฐนั้น และรัฐภาคีนั้นเห็นสมควร
2. ในทำนองเดียวกัน รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องดำเนินมาตรการเท่าที่จำเป็น เพื่อให้ตนมีเขตอำนาจเหนือความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ เมื่อผู้ที่ถูกกล่าวหาปรากฏตัวในอาณาเขตใดที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจรัฐของตน เว้นแต่รัฐนั้นจะส่งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนหรือส่งมอบให้รัฐอื่นตามพันธกรณีระหว่างประเทศ หรือส่งมอบให้แก่ศาลอาญาระหว่างประเทศซึ่งมีเขตอำนาจเป็นที่ยอมรับของรัฐนั้น
3. อนุสัญญานี้ไม่ได้ยกเว้นเขตอำนาจทางอาญาใดตามกฎหมายภายใน

ข้อ 10

1. เมื่อเป็นที่พอใจ หลังจากการตรวจสอบข้อสนเทศที่ตนมีอยู่แล้วว่าพฤติการณ์แวดล้อมบังคับให้ต้องดำเนินการเช่นนั้น รัฐภาคีใดที่พบว่าผู้ต้องสงสัยว่ามีความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ พำนักอยู่ในอาณาเขตของตน ต้องควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้หรือดำเนินมาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อประกันการคงอยู่ของบุคคลนั้น การควบคุมตัวและมาตรการทางกฎหมายอื่นต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายของรัฐนั้น แต่สามารถควบคุมตัวและดำเนินมาตรการนั้นต่อไปได้เพียงพอเท่าที่จำเป็นที่จะประกันการคงอยู่ของบุคคลนั้นต่อการดำเนินการทางอาญา กระบวนการส่งมอบหรือส่งตัวเป็นผู้ร้ายข้ามแดน
2. รัฐภาคีซึ่งได้ดำเนินการตามที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้ ต้องเร่งดำเนินการสอบปากคำหรือสอบสวนในเบื้องต้นโดยทันทีเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง นอกจากนี้ รัฐดังกล่าวต้องแจ้งให้บรรดารัฐภาคีที่อ้างถึงในข้อ 9 วรรค 1 ทราบเกี่ยวกับมาตรการที่ได้ดำเนินการตามวรรค 1 ของข้อนี้ รวมถึงการคุมขังและพฤติการณ์แวดล้อมทั้งหลายที่ทำให้จำเป็นต้องควบคุมตัวบุคคลนั้น

ไว้ ตลอดจนผลการสอบปากคำหรือสอบสวนเบื้องต้น โดยระบุถึงความตั้งใจที่จะใช้อำนาจศาล
เหนือคดีดังกล่าวนี้หรือไม่

3. บุคคลใดก็ตามที่ถูกควบคุมตัวตามวรรค 1 ของข้อนี้อาจติดต่อโดยทันทีกับผู้แทนที่
เหมาะสมและใกล้ที่สุดของรัฐซึ่งตนเป็นคนชาติ หรือในกรณีที่ตนเป็นบุคคลไร้รัฐ ก็อาจติดต่อกับผู้
แทนของรัฐที่ตนพำนักอาศัยอยู่ประจำ

ข้อ 11

1. รัฐภาคีเมื่อพบตัวบุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลหาย
สาบสูญโดยถูกบังคับ ในอาณาเขตซึ่งอยู่ในเขตอำนาจรัฐของตน ในกรณีที่รัฐนั้นไม่ได้ส่งบุคคล
ดังกล่าวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนหรือส่งมอบให้กับรัฐอื่นที่มีเขตอำนาจตามพันธกรณีระหว่างประเทศ
หรือต่อศาลอาญาระหว่างประเทศที่มีเขตอำนาจเป็นที่ยอมรับของรัฐนั้น ต้องมอบหมายให้เจ้า
พนักงานผู้มีอำนาจเพื่อฟ้องร้องดำเนินคดี

2. เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจต้องดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับกรณีความผิดทั่วไปที่มี
ลักษณะร้ายแรงตามกฎหมายของรัฐภาคีนั้น ในกรณีต่างๆ ที่อ้างถึงในข้อ 9 วรรค 2 มาตราฐาน
ทั้งหลายของพยานหลักฐานที่จำเป็นในการดำเนินคดีและการลงโทษต้องมีความเข้มงวดไม่น้อย
กว่ามาตรฐานทั้งหลายที่ใช้บังคับสำหรับกรณีต่างๆ ที่อ้างถึงในข้อ 9 วรรค 1

3. บุคคลใดที่ถูกดำเนินคดีฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับจะต้องได้รับ
ประกันการปฏิบัติที่เป็นธรรมในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี บุคคลใดที่ถูกดำเนินคดีในความ
ผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ จะต้องได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม
ต่อหน้าศาลที่มีอำนาจ อิสระและเป็นกลาง หรือศาลที่จัดตั้งตามกฎหมาย

ข้อ 12

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องประกันว่าบุคคลใดที่ร้องเรียนเรื่องบุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ
จะต้องมีสิทธิที่จะรายงานข้อเท็จจริงต่อเจ้าพนักงานที่มีอำนาจ ซึ่งจะต้องพิจารณาข้อร้องเรียน
โดยพลันและอย่างเป็นกลาง และในกรณีที่จำเป็น ให้มีการสอบสวนที่รอบคอบและเป็นกลางโดย
ไม่ประวิงเวลา การดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมต้องมีขึ้นในกรณีที่จำเป็น เพื่อประกันว่าผู้ร้องเรียน
พยาน ญาติของบุคคลหายสาบสูญ และทนายความของบุคคลดังกล่าว ตลอดจนบุคคลอื่นๆ ที่มี
ส่วนร่วมในการสอบสวน ได้รับการคุ้มครองจากการปฏิบัติที่โหดร้าย หรือการข่มขู่ ซึ่งเป็นผล
จากการร้องเรียนหรือพยานหลักฐานที่ได้ให้

2. เมื่อมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลถูกกระทำให้หายสาบสูญโดยถูกบังคับ เจ้า
พนักงานที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้ ต้องดำเนินการสอบสวน แม้ว่าจะไม่ได้มีการร้องเรียน
อย่างเป็นทางการก็ตาม

3. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องประกันว่าเจ้าพนักงานที่อ้างถึงในวรรค 1 ของข้อนี้

(ก) มีอำนาจและทรัพยากรที่เพียงพอที่จะดำเนินการสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพ
รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงเอกสารและข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน

(ข) สามารถเข้าถึงสถานที่กักขังหรือสถานที่ใดๆ ที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลที่หายสาบสูญอาจอยู่ ณ ที่นั้นเมื่อจำเป็น ทั้งนี้ โดยได้รับการอนุญาตจากอำนาจศาลซึ่งต้องพิจารณาเรื่องนี้โดยพลัน

4. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อป้องกันและลงโทษการกระทำที่ขัดขวางการสอบสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องประกันว่าบุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ไม่อยู่ในตำแหน่งที่จะสามารถมีอิทธิพลเหนือความคืบหน้าในการสอบสวน โดยวิธีการกีดกันหรือการกระทำอันเป็นการข่มขู่หรือการตอบโต้ผู้ร้องเรียน พยาน ญาติของบุคคลหายสาบสูญ หรือทนายความ หรือบุคคลที่มีส่วนร่วมกับการสอบสวน

ข้อ 13

1. เพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งตัวบุคคลเป็นผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างรัฐภาคี ความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ไม่ถือเป็นความผิดทางการเมือง หรือเกี่ยวข้องกับ ความผิดทางการเมือง หรือเป็นความผิดที่กระทำเพราะมีจุดมุ่งหมายทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ คำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งตั้งอยู่บนความผิดดังกล่าวไม่สามารถได้รับการปฏิเสธด้วยเหตุผลดังกล่าวเพียงอย่างเดียว
2. ความผิดฐานการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ จะต้องรวมอยู่ในบรรดาความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งมีอยู่ระหว่างรัฐภาคี ก่อนที่อนุสัญญานี้จะมีผลใช้บังคับ
3. รัฐภาคีต่างๆ ต้องดำเนินการให้ความผิดฐานการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ เป็นความผิดหนึ่งที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งจะจัดทำขึ้นระหว่างกันต่อไป
4. หากรัฐภาคีใดซึ่งมีข้อกำหนดให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนขึ้นอยู่กับการณ์สนธิสัญญาระหว่างกัน ได้รับคำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากรัฐภาคีอีกรัฐหนึ่งซึ่งตนไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนด้วย รัฐภาคีนั้นอาจพิจารณาให้อนุสัญญานี้เป็นพื้นฐานกฎหมายที่จำเป็นสำหรับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีความผิดฐานการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ
5. รัฐภาคีซึ่งไม่ได้กำหนดให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนขึ้นอยู่กับการณ์สนธิสัญญาระหว่างกัน ต้องยอมรับให้ความผิดฐานการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับเป็นความผิดที่สามารถส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันได้
6. ในทุกกรณี การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่บัญญัติตามกฎหมายของรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอ หรือสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ใช้บังคับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รวมถึงเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับโทษขั้นต่ำสุดที่กำหนดสำหรับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และมูลเหตุที่รัฐภาคีซึ่งได้รับการร้องขออาจปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือกำหนดเงื่อนไขในการส่งตัว
7. ไม่มีควมใดในอนุสัญญานี้ที่จะตีความได้ว่าเป็นการกำหนดพันธกรณีให้ต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอมีมูลเหตุเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่า คำขอนั้นกระทำโดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อดำเนินคดีหรือลงโทษบุคคลเพราะเหตุผลในเรื่องเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ชาติพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมืองหรือการเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมบางกลุ่ม หรือการปฏิบัติตามคำขอจะก่ออันตรายให้แก่บุคคลดังกล่าวเพราะเหตุผลใดที่กล่าวถึงนี้

ข้อ 14

1. รัฐภาคีจะต้องให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาให้มากที่สุด ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางอาญาซึ่งได้มีการดำเนินการเพื่อพิจารณาความผิดฐานกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ รวมทั้งการให้พยานหลักฐานที่มีอยู่ซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินคดี
2. ความร่วมมือทางกฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติภายใต้กฎหมายภายในของรัฐที่ได้รับการร้องขอ หรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยความร่วมมือทางอาญาที่ใช้บังคับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลที่รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขออาจใช้ในการปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือทางกฎหมายหรือตั้งเป็นเงื่อนไขในการให้ความร่วมมือ

ข้อ 15

รัฐภาคีต่าง ๆ ต้องร่วมมือกันและให้ความช่วยเหลือต่างตอบแทนให้มากที่สุด เพื่อช่วยเหลือเหยื่อของการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ และในการค้นหา สืบทราบที่อยู่ และปลดปล่อยตัวผู้ที่หายสาบสูญ ตลอดจนการขูดศพและระบุตัวบุคคลและส่งคืนซากศพ ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวเสียชีวิตแล้ว

ข้อ 16

1. จะไม่มีรัฐภาคีใดขับไล่ ส่งกลับ ส่งคืนหรือโอนตัวบุคคลไปยังอีกรัฐหนึ่ง หากมีเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อว่าบุคคลผู้นั้นจะอยู่ในอันตรายจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ
2. เพื่อจุดประสงค์ในการพิจารณาว่ามีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบจะต้องพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งรวมทั้ง การปรากฏว่ารัฐนั้นการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงที่เป็นระบบหรืออย่างโจ่งแจ้ง หรือมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง หรือมีการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างรุนแรง (หากมี)

ข้อ 17

1. จะไม่มีบุคคลใดถูกขังในที่ลับ
2. โดยเคารพต่อพันธกรณีระหว่างประเทศของรัฐภาคีเกี่ยวกับการลิดรอนเสรีภาพ รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้อง ในกฎหมายของตน
 - (ก) กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการทำสิ่งให้มีการลิดรอนเสรีภาพ
 - (ข) กำหนดเจ้าพนักงานที่จะเป็นผู้ออกคำสั่งให้มีการลิดรอนเสรีภาพ
 - (ค) รับประกันว่าบุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะต้องถูกควบคุมตัวในสถานที่ซึ่งได้รับการยอมรับและตรวจตราอย่างเป็นทางการเท่านั้น

(ง) รับประกันว่าบุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะต้องได้รับการอนุญาตให้ติดต่อสื่อสาร และได้รับการเยี่ยมจากครอบครัว ที่ปรึกษาหรือบุคคลใดตามที่ตนต้องการ ทั้งนี้ จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ภายใต้กฎหมาย หากบุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพเป็นชาวต่างชาติ ก็จะต้องได้รับการอนุญาตให้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่กงสุล ทั้งนี้ จะต้องเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

(จ) รับประกันว่าเจ้าหน้าที่รัฐและสถาบันที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงสถานที่ที่บุคคลถูกลิดรอนเสรีภาพ ในกรณีที่เป็นโดยไม่มีต้องมีการอนุญาตจากศาล

(ฉ) รับประกันว่าบุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ หรือในกรณีต้องสงสัยว่าเป็นผู้หายสาบสูญโดยถูกบังคับ เนื่องด้วยผู้ถูกลิดรอนเสรีภาพดังกล่าวไม่อาจที่จะใช้สิทธิของตนได้ จึงต้องรับประกันว่าบุคคลที่มีส่วนได้เสีย อาทิ ญาติของผู้ถูกลิดรอนเสรีภาพ ตัวแทนหรือทนายความจะสามารถดำเนินกระบวนการทางศาลได้ในทุกกรณี เพื่อให้ศาลตัดสินโดยไม่ล่าช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพ และมีคำสั่งให้ปล่อยตัว ในกรณีที่การลิดรอนเสรีภาพนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย

3. รัฐบาลแต่ละรัฐจะต้องรวบรวมและเก็บทะเบียนและ/หรือประวัติของบุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ ซึ่งจะต้องเปิดเผยได้โดยพลันหากมีคำร้องขอต่อเจ้าหน้าที่หรือสถาบันตุลาการและเจ้าหน้าที่หรือสถาบันอื่นที่มีอำนาจในการนั้น โดยรับรองไว้ในกฎหมายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องหรือกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องซึ่งรัฐเป็นภาคี ข้อมูลนั้นอย่างน้อยควรครอบคลุมถึง

(ก) ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ

(ข) วัน เวลาและสถานที่ซึ่งบุคคลถูกลิดรอนเสรีภาพ และข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าพนักงานซึ่งลิดรอนเสรีภาพของบุคคลดังกล่าว

(ค) เจ้าพนักงานที่มีคำสั่งให้มีการลิดรอนเสรีภาพและเหตุผลของการลิดรอนเสรีภาพ

(ง) เจ้าพนักงานซึ่งรับผิดชอบตรวจตราในการลิดรอนเสรีภาพ

(จ) สถานที่ในการลิดรอนเสรีภาพ วันและเวลาของการนำส่งบุคคลดังกล่าวสู่สถานที่ซึ่งใช้ลิดรอนเสรีภาพ และเจ้าพนักงานที่รับผิดชอบสถานที่ทำการลิดรอนเสรีภาพ

(ฉ) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพร่างกายของบุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ

(ช) ในกรณีที่มีการเสียชีวิตระหว่างการลิดรอนเสรีภาพ พฤติการณ์แวดล้อมและสาเหตุของการเสียชีวิต และจุดหมายปลายทางของศพ

(ซ) วันและเวลาที่ปล่อยหรือไต่ถามตัวบุคคลไปยังสถานกักกันอื่น จุดหมายปลายทางและเจ้าพนักงานที่รับผิดชอบเรื่องการไต่ถามตัว

ข้อ 18

1. ในบังคับของข้อ 19 และ 20 แต่ละรัฐภาคีจะต้องรับประกันต่อบุคคลใดๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง อาทิ ญาติของบุคคลที่หายสาบสูญ ผู้แทนหรือทนายความ ให้เข้าถึงข้อมูลดังต่อไปนี้

(ก) เจ้าพนักงานที่ออกคำสั่งให้มีการลิดรอนเสรีภาพ

(ข) วัน เวลาและสถานที่บุคคลถูกลิดรอนเสรีภาพ และสถานที่ที่มีการลิดรอนเสรีภาพ

- (ค) เจ้าหน้าที่งานผู้รับผิดชอบในการลิดรอนเสรีภาพ
 - (ง) สถานที่อยู่ของบุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ ซึ่งรวมทั้ง กรณีที่มีการเคลื่อนย้ายไปยังสถานที่อื่น จุดหมายปลายทางและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการเคลื่อนย้าย
 - (จ) วัน เวลาและสถานที่ของการปล่อยตัว
 - (ฉ) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพร่างกายของบุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ
 - (ช) กรณีที่มีการเสียชีวิตระหว่างการลิดรอนเสรีภาพ พฤติการณ์แวดล้อมและสาเหตุของการเสียชีวิต และที่อยู่ของศพ
2. ต้องมีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองบุคคลที่กล่าวถึงตามวรรค 1 ของข้อนี้ ซึ่งรวมทั้งบุคคลที่มีส่วนร่วมกับการสอบสวน โดยคุ้มครองจากการปฏิบัติที่เลวร้าย การข่มขู่หรือการตอบโต้อันเป็นผลเนื่องมาจากการเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่หายสาบสูญ

ข้อ 19

1. ข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งข้อมูลทางการแพทย์และพันธุกรรม ซึ่งได้รับการรวบรวมและ/หรือส่งผ่านในระหว่างการเสาะหาบุคคลหายสาบสูญจะต้องไม่ถูกนำมาใช้หรือเปิดเผยเพื่อจุดประสงค์อื่นใดนอกเหนือไปจากการเสาะหาบุคคลหายสาบสูญนั้น ทั้งนี้ โดยไม่มีผลกระทบต่อการใช้ข้อมูลนี้ในกระบวนการทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับความผิดการทำให้หายสาบสูญโดยถูกบังคับหรือในการใช้สิทธิในการที่จะได้รับค่าเสียหาย
2. การรวบรวม การดำเนินขั้นตอน การใช้และการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล อันหมายรวมถึงข้อมูลทางการแพทย์และพันธุกรรม จะต้องไม่ละเมิดหรือมีผลก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐานหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล

ข้อ 20

1. สิทธิที่จะได้รับข้อมูลตามที่ระบุไว้ในข้อ 18 จะถูกจำกัดได้ก็ต่อเมื่อบุคคลอยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายและการลิดรอนเสรีภาพอยู่ในอำนาจของตุลาการเท่านั้น เฉพาะกรณีพิเศษ เมื่อมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนหรือเมื่อกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ และถ้าการส่งต่อข้อมูลนี้จะมีผลกระทบในทางลบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือความปลอดภัยของบุคคล หรือเป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนทางอาญา หรือจะด้วยเหตุผลประการใดตามกฎหมายและกฎหมายระหว่างประเทศและวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้ การจำกัดสิทธิที่จะได้รับข้อมูลตามที่ระบุไว้ในข้อ 18 อันจะก่อให้เกิดการกระทำตามที่จำกัดความไว้ในข้อ 2 หรือถือเป็นการละเมิดข้อ 17 วรรค 1 ย่อมไม่สามารถกระทำได้
2. โดยเคารพต่อความถูกต้องทางกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของบุคคล รัฐภาคีจะต้องรับประกันต่อบุคคลที่ได้รับการกล่าวถึงในข้อ 18 วรรค 1 ถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาทางตุลาการโดยรวดเร็วและอย่างมีประสิทธิภาพในฐานะที่เป็นวิธีหนึ่งที่จะได้รับข้อมูลตามข้อ 18 วรรค 1 โดยเร็ว ทั้งนี้ สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาจะต้องไม่ได้รับการยกเลิกหรือจำกัดไม่ว่าในสถานการณ์ใด

ข้อ 21

รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็น ซึ่งรับรองว่าบุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ จะได้รับการปล่อยตัวในลักษณะที่สามารถตรวจสอบได้ว่าบุคคลดังกล่าวได้ถูกปล่อยตัวแล้วจริง แต่ละรัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นในการรับรองความสมบูรณ์ของสภาพร่างกายและความสามารถที่จะใช้สิทธิของบุคคลดังกล่าวอย่างเต็มที่ ณ เวลาที่ได้รับการปล่อยตัว โดยเคารพต่อข้อปฏิบัติต่างๆ ตามกฎหมายภายในซึ่งมีผลบังคับกับบุคคลดังกล่าว

ข้อ 22

โดยคำนี้ข้อ 6 แต่ละรัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นในการป้องกันและกำหนดบทลงโทษสำหรับการกระทำต่อไปนี้

(ก) การหน่วงเวลาหรือขัดขวางการเยียวยาตามที่ระบุไว้ในข้อ 17 วรรค 2 ย่อหน้า (ฉ) และข้อ 20 วรรค 2

(ข) การไม่บันทึกข้อมูลการลิดรอนเสรีภาพของบุคคลใดๆ หรือการบันทึกข้อมูลใดๆ ที่เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการลงทะเบียนหรือควรรู้ได้ว่าไม่ถูกต้อง

(ค) การปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการลิดรอนเสรีภาพของบุคคล หรือการให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง แม้ว่าจะปฏิบัติตามขั้นตอนตามกฎหมายในการจัดเตรียมข้อมูลอย่างครบถ้วนแล้วก็ตาม

ข้อ 23

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรผู้บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ทางการ เจ้าหน้าที่ทหารและแพทย์ เจ้าหน้าที่รัฐและบุคคลอื่นผู้อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการคุมขังหรือในการปฏิบัติต่อบุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ โดยถือว่าเป็นการศึกษาและข้อมูลที่จำเป็นตามข้อบทของอนุสัญญานี้ เพื่อที่จะ

(ก) ป้องกันการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่เหล่านั้นในการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

(ข) เน้นย้ำความสำคัญของการป้องกันและสอบสวนการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

(ค) ประกันความจำเป็นเร่งด่วนในการไต่สวนการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

2. รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องรับประกันมิให้มีคำสั่งหรือคำแนะนำที่ให้อำนาจหรือส่งเสริมการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ แต่ละรัฐภาคีจะต้องรับประกันว่าบุคคลที่ปฏิเสธที่จะเชื่อฟังคำสั่งนั้นจะต้องรับโทษ

3. แต่ละรัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นที่จะรับรองว่าบุคคลที่ระบุไว้ในวรรค 1 ของข้อนี้ ซึ่งมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าการหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้เกิดขึ้น หรือได้มีการวางแผนไว้ ต้องมีการรายงานเรื่องดังกล่าวไปยังผู้บังคับบัญชา และหากจำเป็น ต้องมีการรายงานต่อเจ้าพนักงานหรือองค์กรที่มีอำนาจในการทบทวนหรือการเยียวยา

ข้อ 24

1. เพื่อความมุ่งหมายตามอนุสัญญานี้ "เหยื่อ" หมายถึงบุคคลที่หายสาบสูญและ บังคับบุคคลที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากภัยอันเป็นผลโดยตรงของการหายสาบสูญโดยถูก บังคับ
2. เหยื่อแต่ละรายมีสิทธิที่จะรับรู้ความจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์ของการหายสาบสูญโดยถูก บังคับ ความคับหน้าและผลจากการสืบสวนสอบสวน รวมทั้งชะตากรรมของบุคคลที่หาย สาบสูญ แต่ละรัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการต่างๆ ในเรื่องดังกล่าวนี้
3. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมในการสืบค้น ค้นหาที่อยู่ และปล่อย ตัวบุคคลที่หายสาบสูญ และในกรณีที่มีการเสียชีวิต ให้ดำเนินการค้นหาที่อยู่ ให้ความเคารพ และคืนซากศพของผู้เสียชีวิต
4. แต่ละรัฐภาคีต้องรับรองในระบบกฎหมายของตนว่าเหยื่อจากการหายสาบสูญโดยถูก บังคับมีสิทธิที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนอย่างยุติธรรม เพียงพอและ โดยพลัน
5. สิทธิที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหาย ตามวรรค 4 ของข้อนี้ ครอบคลุมความเสียหายที่เป็น ทั้งรูปธรรมและนามธรรมและ หากเหมาะสม การชดใช้ค่าเสียหายในรูปแบบอื่น อาทิ
 - (ก) การทำให้กลับคืนสภาพเดิม
 - (ข) การบำบัดฟื้นฟู
 - (ค) การทำให้พอใจ รวมถึงการคืนศักดิ์ศรีและชื่อเสียง
 - (ง) การประกันว่าจะไม่ให้เกิดขึ้นอีก
6. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมว่าด้วย สถานะทางกฎหมายของบุคคล ที่หายสาบสูญซึ่งยังไม่ทราบถึงชะตากรรมที่แน่ชัด รวมทั้งต่อญาติของบุคคลดังกล่าว ใน ประเด็นต่างๆ เช่น สวัสดิการสังคม การเงิน กฎหมายครอบครัว และสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน ทั้งนี้ โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีในอันที่จะดำเนินการการสืบสวนอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะทราบ ชะตากรรมของบุคคลที่หายสาบสูญโดยแน่ชัด
7. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องประกันสิทธิที่จะจัดตั้งและมีส่วนร่วมอย่างเสรีในองค์กรหรือ สมาคมที่พยายามจะสืบหาสภาพแวดล้อมและชะตากรรมของบุคคลหายสาบสูญและเพื่อช่วย เหลือเหยื่อจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

ข้อ 25

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นในการป้องกันและลงโทษภายใต้กฎหมาย อายุญาของตน
 - (ก) การขนย้ายเด็กซึ่งถูกใช้กำลังบังคับให้หายสาบสูญ เด็กซึ่งบิดามารดาหรือผู้ ปกครองตามกฎหมายถูกใช้กำลังบังคับให้หายสาบสูญ หรือเด็กที่เกิดระหว่างการถูกคุมขังของ มารดาที่ถูกใช้กำลังบังคับให้หายสาบสูญ

(ข) การบิดเบือน ปิดบังหรือทำลายเอกสารพิสูจน์ตัวตนที่แท้จริงของเด็กที่ได้ระบุไว้ในอนุวรรค (ก) ข้างต้น

2. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อที่จะเสาะหาและบ่งชี้เด็กที่ได้ระบุไว้ในวรรค 1 (ก) ของข้อนี้และส่งเด็กคืนสู่ครอบครัวต้นทาง โดยสอดคล้องกับกระบวนการกฎหมายและความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

3. รัฐภาคีจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเสาะหา บ่งชี้ และจัดหาที่อยู่แก่เด็กที่ระบุไว้ในวรรค 1 (ก) ของข้อนี้

4. เนื่องด้วยความจำเป็นที่จะต้องปกป้องผลประโยชน์สูงสุดของเด็กที่ได้ระบุไว้ในวรรค 1(ก) ของข้อนี้ และสิทธิที่จะรักษา หรือมีลักษณะบ่งชี้ได้อีก อันหมายรวมถึงสัญชาติ ชื่อ ความสัมพันธ์กับครอบครัวตามที่กฎหมายรับรอง รัฐภาคีที่ยอมรับระบบการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือการอุปการะเด็กในรูปแบบอื่นๆ จะต้องมีขั้นตอนทางกฎหมายที่ทบทวนการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือการอุปการะได้ และหากเป็นการเหมาะสม ให้ยกเลิกการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือการอุปการะเด็กซึ่งมีที่มาจากการใช้กำลังบังคับเพื่อให้หายสาบสูญ

5. ในกรณีทั้งหมด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อนี้ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กจะเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญที่สุดและเด็กผู้ซึ่งสามารถมีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้แล้วจะมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นโดยเสรี ทั้งนี้ ความเห็นดังกล่าวของเด็กจะได้รับการพิจารณาตามสมควรแก่อายุ และวุฒิภาวะของเด็กนั้น